

DAGSINS MEINING

Óvanligt semingstiltak

Dagurin er søguligur. Heima á Sandi fer løgtingsmaðurin, Páll á Reynatúgvu, at royna at fáa eina semju millum Fíggjarmálastýrið og Skipara- og Navigatørfelagið um yvirmenninar umborð á nýggju sandoyarferjuni, Teistanum, sum nú hevur ligið einar tríggjar mánaðir, síðani hon var liðug.

Tað sigst, at tingmaðurin fyri Sandoyar valdømi fekk hugskotið at royna at fáa eina semju millum landsstýrismannin, Karsten Hansen, og formannin í Skiparafelagnum, Ellintí Abrahamsen, tá hann herfyri fekst við eina treiska ær, sum var sloppin út. Og gongdin higartil í málinum um Teistan bendir á, at bæði Ellintur og Karsten eru treiskir.

Nú kunnu fólk sjálvandi halda, at tiltakið hjá Pállí er ein happening, kanska fyri at seta seg sjálvan í fokus, men tey, sum hava ferðast í Sandoynni í summar, skilja væl, at løgtingsmaðurin tekur hetta stigið. Fólk í Sandoynni eru ikki bara ørg, men óð, tí tann nýggja ferjan ikki sleppur at sigla millum Skopun og Gomlurætt. Vit eru komin í bestu ferðatíð, og Sam klárar ikki at nøkta tørvin. Harafturat eru tað óivað mong, sum setast aftur, tí tey vita, at tað er avmarkað, hvussu nógvar bilar Sam kann taka.

Hinvegin er tiltakið hjá tingmanninum eisini eitt misálit á Fíggjarmálastýrið, sum hevur togast við Skipara- og navigatørfelagið síðani tíðliga í vár um sáttmálaspurningin fyri yvirmenninar umborð á Teistanum. Eyðkenni fyri Fíggjarmálastýrið hetta valskeiðið er, at tað hevur verið tungt at fingið sáttmálar undir land. Árið í ár er kortini eitt undantak, tí í vár eydnaðist at gera sáttmálar við flestu fekløguttan arbeiðssteðgir ella verkfall.

At Skiparafelagið vil hava eitt lønarstig afturat, nú ein yvirmaður afturat skal vera á brúnni, er skilligt. Harafturat skal havast í huga, at hvørki skipari ella stýrimenn fáa eina fúrstaliga løn, hóast teir hava stóra ábyrgd og sigla við hundrad-tals ferðafólki hvønn tann einasta dag. Lønin hjá teimum er helst niðan fyri lægsta lønarstigið hjá embætisfólki um í Fíggjarmálastýrinum.

Hóast semingstiltakið er óvanligt, er at vóna, at partarir fáa tosa seg til rættis millum sandoyingar, so henda ferjan sleppur í sigling. Málið um Teistan – fyri ikki at tosa um Brimil – er stór skomm, og millum tey mongu mál, sum aðal-stýrini hava havt trupult við at loysa.

Góði Bjarti

Hanna Joensen

(Hanna Joensen)

Eg havi við áhuga lisið tína grein “Slættasti sjógvur og brattastu bylgjur”. Eg havi lisið nógv sum tú hevur skrivað, og vanliga haldi eg teg vera mikið skilagóðan.

Tú er firtin um at Búskaparráðið kemur við eini metan um, at skattafyrminurin til sjófólk átti at verið tikin av. Álitid hjá Búskaparráðnum er ikki gjørt við kenslum. Tað byggir bert á kold tøl og fakta.

Eg hevði skilt tað, um tað vóru tey lægstløntu, sum hava ilt við at fáa lønina at strekkja, tú vildi givið skattaletta, tí tey eru meira stressað av pengasorgum enn av, at tey kunnu vera heima “tá omman fer til gravar”.

Tú vevur okkara sjómenn inn í ein romantiskan retorik, sum hevði kunnað

Hanna Joensen

– við teimum røttu orðun-um – brúkt til ein og hvønn samfelagsból. Tá tøl og fakta ikki kunnu nýtast, fer tú út í ein romantiskan orðavavstur, væl krydraður við sentimentalit. Í staðin fyri at verja tíni sjónarmið við somu argumentum sum Búskaparráðið brúkar, vendar tú tær til kenslurnar hjá fólki í staðin fyri til skynsemið hjá fólki. “Flest øll dáma vit rós, flest øll dáma vit at fáa ein fíggjarligan fyrimun”.

Megnar tú ikki at verja tíni

sjónarmið á einum rationellum grundarlagi?

Men tá okkara størsti og ríkasti stættur – sambært Búskaparráðnum - fær skattalætta, er tað at seta kilar millum fólk. Hesin skattalættin verður goldin av t. d. teim lægri løntu, sum ikki fáa nakran lætta.

Frammanundan fáa sjómenn longu minstuløn og telefonfrádrátt. Ella hvat við sjónarmiðinum at man fastheldur ein vinnubólk í einari vinnu, har tørvurin á arbeiðsmegi kanska broytist? Skal so hesin vinnubólkur ikki kunna skifta starvuttan at verða revsaður skattliga?

Okkara sjófólk skulu hava virðing, men ikki gerast til “luksum-almanna-klientar”. Skulu tey hava ein fíggjarligan lætta skal

tað gerast við at teirra arbeiðsgevari gevur teimum hann, ikki landskassin.

Við atlitil til “tey 10 boðini” fari eg at minna teg

á, at tað er eitt val at verða sjómaður. Eingin kann tvingast til at verða sjómaður. Hesin skattalætti liggur sum ein trojanskur hestur inni í skattaskip-anini. Næst skulu teir hava kompensatióin fyri ikki at síggja fótbólt “live”?

So skuldi landskassin givið viðbótt ella skattalætta til tey sum arbeiða í heilsusektorinum fyri óneyðugt stress, skeivar arbeiðstíðir, tey á flakavirkjum fyri kulda og kropsligt slit, SEV-monnum fyri vandamikið arbeiði á hávetri. Er tað á henda hátt tit vilja hava skattin niður? Taka ein bólk fyri seg?

Slikur politikkur skapar ikki samhaldsfesti í samfelagnum.

Skerd vælferð- eitt ræðandi dømi

Jenis av Rana

(Jenis av Rana)

Í skrivandi løtu er just eitt ár og ein dagur liðin, síðani eg sendi ein innlegg-ingarseðil á landsjúkra-húsið – eina umbøn um innlegging av eldri kvinnu til viðgerðar av sjúku, sum dagliga voldir henni trupulleikar, ið avmarka rørsluførleika hennara.

Nakrar dagar seinri fekk kvinnan skrivliga vátan um móttøku av innlegg-ingarseðlinum, men tá mánaðir liðug,uttan at nakað annað hendi, vendi hon sær til mín aftur, eftir mínum tykki hevði hon longu tá víst óvanligt tolsemi. Men tíðin skuldi vísa, at varð hon vónbrotin, so varð hetta bert byrjanin.

Jenis av Rana

Tvær ferðir hevur hon fingið dagfesting fyri innleggingardagin, men báðar ferðir er hon svinin, í skrivandi løtu er innlegganin sett til einaferð í september – tá hevur hon sostatt biðað í 15 mánaðir.

Og meðan hon biðar, versnar aktuelli livimátin og møguleikarnir av vardandi meini, sum sjálvt mest intensiva viðgerðin

visiónir og ábyrgdarkensla tykjast slept uppá fjall – um hesi í heila tikið vóru til staðar frá byrjan.

Høvuðsmálið – fullveldið – sum øll orka úrslitaleyst er brúkt uppá, er komið á gravarbakkan, samstundis liggur samfelagið annars í ørøkt, og hevði Skaparin ikki so ríkiliga havt sent signing sína á leiðir okkara farnu árin, høvdu livimøguleikarnir óivað verið heilt burtur.

Tí ein innilig áheitan frá Miðflokkinum á landsstýrissamgonguna um at skriva út nýval skjótast til ber. Tað vildi gagnað ikki bert gomlu, sjúku kvinnuni, men samfelagnum sum heild – ongin ivi um tað!

Lýsingar					
Freistir:	Tekstlýsingar	Stærri lýsingar	Lýsingartorgið	Heilsanir	
Týsdagsblaðið	Mán.kl. 10	Frí. kl. 15	Frí. kl. 12	Frí. kl. 12	
Mikudagsblaðið	Týs. kl. 10	Mán. kl. 15	Mán. kl. 12	Mán. kl. 12	
Hósdagsblaðið	Mik. kl. 10	Týs. kl. 15	Týs. kl. 12	Týs. kl. 12	
Fríggjadagsblaðið	Hós. kl. 10	Mik. kl. 15	Mik. kl. 12	Mik. kl. 12	
Leygardagsblaðið	Frí. kl. 10	Hós. kl. 15	Hós. kl. 12	Hós. kl. 12	
Stærri lýsingar, sum nógv arbeiði stendst av, mugu vera inni í góðari tíð og áðrenn ásettut freistir.					
Framhjápláss má umbiðjast í góðari tíð.					
Stødd:					
Ein heil síða í Sosialinum er 254 mm breið og 346 mm í hædd. Breiddin á einum teigi er 39mm og rúmið millum teigarnar er 4mm.					

Avgreiðsla:	
Mán.-frí. 8-16	
Argjavegur 26,	
Tel. 311820, Fax 314720	
Postadressa:	
Postboks 76, 110 Tórshavn	
E-mail:	
post@socialurin.fo	
lysing@socialurin.fo	
lysingartorg@socialurin.fo	
Blaðið verður prentað	
mánadag-fríggjadag klokkan 14 ⁰⁰	

Stefani í Skorini stefan@socialurin.fo	
Ítróttur:	
Jákup Mørk jakup@socialurin.fo	
Myndamenn:	
Jens Kristian Vang jensk@socialurin.fo	
Álvur Haraldsen alvur@socialurin.fo	
Socialurin í Norðoyggjum:	
Postsmoga 231	
Nólsoyar Pálsgata 1	
700 Klaksvík	
tel. 458686 fax 458687	
e-post: klaksvik@socialurin.fo	
Útgevandi/uppseting:	
Sp/f Sosialurin	
Prent: Prentmiðstöðin	

Socialurin	
Stovnaður: 1927	
Ábyrgdarblaðstjóri:	
Jan Müller jan@socialurin.fo	
Blaðstjóri:	
Eirikur Lindenskov eirikur@socialurin.fo	
Tíðindaleiðari:	
Jústinus Eidesgaard justinus@socialurin.fo	
Marknaðarleið: lysing@socialurin.fo	
Jonhard Hammer jonhard@socialurin.fo	
Marjun Dalsgaard marjun@socialurin.fo	
Gudny Langgaard gudny@socialurin.fo	
Blaðfólk:	
Áki Bertholdsen aki@socialurin.fo	
Eyðun Klakstein eydun@socialurin.fo	
John Johannessen john@socialurin.fo	
Edvard Joensen edvard@socialurin.fo	
Turið Kjølbro turid@socialurin.fo	

Socialurin

VIÐMERKINGAR

Sjálvt ikki fívilin í fullveldismálum kann fjala yvir skommina

- framhald um raðfestingarnar til almanna- og heilsuøki

Hans Pauli Strøm,
javnaðartingmaður

(Hans Pauli Strøm)

Meðan atfinningarnar hegla niður yvir samgongupolitikkin á almanna- og heilsuøkinum, roynir landsstýrismaðurin í fullveldismálum sum ein annar fívil at glyka tann kalda veruleikan burtur: “Nú eru raðfestingarnar greiðar”, skrivar hann í verjugreinini í síðstu viku – hóast tann stóri trupulleikin júst eru tær manglandi raðfestingarnar.

Púra skammleysur skoytir hann uppí, at “Nústani fara føroyskir politikarar at raðfesta til eitt føroyskt vælferðarsamfelag” – hóast øll kenna ta himmalrópandi andsøgnina millum tørvin á almanna- og heilsuøkinum og tær rokaðu peningakisturnar hjá landsstýrinum, ein andsøgn sum bara er blivin størri og meira forargilig, nú hetta samgongskeiðið gongur móti endanum.

Hyklari út um alt mark
Øll vita tað, at henda samgongan hevur eina einasta raðfesting fram um allar aðrar: at spara upp til fullveldisprojektið. Allur annar tørvur dvínur fyri hesum. Tí stóð eisini landsstýrismaðurin í almanna- og heilsumálum so lotur og játtaði í Degi og Viku, at í hesum landsstýrisskeiðinum hava t.d. raðfestingarnar til ellis- og røktarheim verið 0,0. Tað tænr honum til æru, at hann royndi ikki at pynta uppá ta syrgiligu støðuna við umberingum og uttanumtosi.

Sama kann tíverri ikki sigast um hin landsstýrismannin, har hyklarið fer út um alt mark. Hóast vanrøkt landsstýrisins av hesum økinum heldur fram nú á

fjórði ári, skrivar hann, at tað “eru serliga ellis- og røktarheim og íbúðarviðurskiftini hjá brekaðum, ið mugu ovast á dagskránná”!

Nú skal raðfestast til valagn

Fívilin í fullveldismálum heldur áfram at skrivauttan at smæðast: ”Vit hava brúkt 3 ár at fáa føroyska búskapin á eina tryggja kós til fullveldi, og nú ber til at taka avgerðir og raðfesta tildømis ellis- og røktarheim, serforsorg og annað, sum stóruv tørvur er á.” So, so: tað sum samgongun ikki megnaði í 1998, 1999, 2000 og 2001, tað skal nú vera valagnið uppundir komandi løgtingsval. Meira verður tað ikki til, tí samgongan fer neyvan at livbjarga sær longur enn til einaferð í heyst, tá figgjarløggin fyri 2002 skal leggjast fram.

Teir 3 flokkarnir semjast neyvan um eitt uppskot til nýggja figgjarlóg, sum skal kunna standa fyri skotum í komandi valstríðinum. Tær forsinkaðu og fínu raðfestingarnar, sum serliga Sjálvstýrisflokkurin og Tjóðveldisflokkurin nú fara at koma við, fara tí ikki at verða annað enn valflesk.

Landsjúkrahúsið lægri jattan til rakstur

Í greinini ”Minni blokkur, men meira til almanna-

heilsumál, útbúgving og mentan” biður landsstýrismaðurin okkum hyggja at, hvussu nógv samgongan hevur økt játtaninar til nøkur ”úrvald økir við tørví”. Landsjúkrahúsið er eitt. Ja, hvussu er við tí?

Frá 1997 til 2001 hækkaði játtanin úr 213 til 233 mió.kr., tað er 9,4%. Men í sama tíðarskeiði hava kostnaðarhækkingarnar verið tað duplta. So í veruleikanum røkkur játtanin styttri í dag enn fyri 4 árum síðani. Tí er leiðslan noydd at spara og klípa burturav allastaðni. Tí verða eisini biðirøðirnar longri, og tí eru vit eisini framvegis vitni til, at hesi deildir á Landsjúkrahúsinum verða stongdar um summarið og viðhvørt eisini um jólini, fyri at fáa endarnar at røkka saman. Hetta sigst at spara Landsjúkrahúsinum einar 60-70 mió. um árið.

Játtanin til tól svarar ikki til tørvin
Landsstýrismaðurin reypar av at 8 mió. eru settar av til medicoteknis tól í 2001. Men hvussu langt røkka 8 mió., eisini tá hugsað verður um at smb. figgjarlógini skal henda játtanin eisini verða til sjúkrabílar?

Í 2000 var bráðfeingis tørvurin til medicoteknis tól gjørdur upp til 15 mió. kr. Og árligi tørvurin síðani 10 mió. kr. Men hvat varð játtaað? Jú 3,9 mió.kr í 2000 og 8 mió í 2001. Tvs. at minni enn helvtin av staðfesta tørvinum er játtaað.

Íløgur til landssjúkrahúsið

Landsstýrismaðurin visir á, at 35 mió. kr. eru settar av til iløgur til Landssjúkrahúsið. Men hvussu langt røkka 35 mió.kr.?

Íløgutørvur
Kostnaðurin av hesum kann metast til 15 mió. í árligum rakstri og 25-30 mió. í iløgum. Landsstýrið hevur sett 8,5 mió av –

Útbyggingar 123 mió. kr.
Umbyggingar 44 mió. kr.
Umvælingar 208 mió. kr.
Viðlíkahald 68 mió. kr.
Brunatekn.krøv/íløgerð 75 mió. kr.
Tílsams 518 mió. kr. u.mvg

Eftir hesi ætlan, so koma tað at ganga 15 ár við eini áhaldandi bygging á Landsjúkrahúsinum fyri at koma á mál, um árliga játtanin verður hesar 35 mió. kr. um árið !

Tørvandi bústaðir hjá brekaðum

Landsstýrismaðurin visir á at játtanin til serforsorg er økt úr 63 mió. í 1997 til 77 mió. í 2001. Men hetta svarar ikki til nógv meir enn kostnaðarhækkingina, sum verið hevur í sama tíðarskeiði. Hinvegin er lítið gjørt fyri at bota um tað syndarligu vanrøktina av serliga íbúðarviðurskiftunum hjá samfelagsins veikastu, hjá menningar-tarnaðum, sálarsjúkum, rørlutarnaðum og øðrum, sum bera brek. Í kanning eftir kanning er staðfestur ein alstórm men ónøktaður tørvur á hesum øki.

Í fyrisyrjingi hjá Katrin Dahl Jakobsen til Helenu Dam á Neystabø varð út frá hesum kanningum víst á, at tað er ein bráfeingis tørvur fyri 42 búplássum til hesar samfelagsborgarar, og síðani fyri eini 80 plássum tey komandi 10 árin. Serforsorgin hevur eisini sjálv gjørt eina ætlan, har tað er neyðugt at útvega 43 búpláss tey næstu fimm árin, og av hesum eru tey 20 skrásett sum bráfeingis tørvur, tvs. at seta í verk beinanvegin.

Kostnaðurin av hesum kann metast til 15 mió. í árligum rakstri og 25-30 mió. í iløgum. Landsstýrið hevur sett 8,5 mió av –

harav meginparturin er til eitt projekt frá undanfarna landsstýri, nevnliga autistaheimið í Klaksvík, sum langt síðani átti at verið fingið frá hondini. So skal nakað spyrjast burtur úr ætlanini hjá serforsorgini, skulu heilt aðrar raðfestingar til enn tær, sum hetta landsstýrið hevur megnað.

Tørvandi ellis- og røktarheim

Her er tann nakni veruleikin, at hóast ovurstóra tørvin hevur hetta landsstýrið ikki útvegað eitt einasta ellis- og røktarheimspláss. 100-tals familj-ur eru komnar í neyðstöðu av hesum, og tey komm-unalu sambylíni eru noydd út í óforsvarligt virksemi við at nøyðast at taka óhjálpnar røktarsjúklingar framum í biðirøðina.

Nei, her er als onki at reypa av, hóast játtanin til eldrarøktina hesi 4 árin er økt úr 140 til 185 mió.kr. Tí umframt kostnaðarhækkingina kemur útreiðsluvøksturin av, at kommunurnar hava tikið stig til at bygt nøkur sambylí, og skal landið gjalda ein part av hesum.

Íløgutørvurin til ellis- og røktarheim er mettur til 300 mió.kr., og haraftart øktar rakstrarútreiðslur upp á 100 mió.kr. um árið. Og hvat er játtanin hjá landsstýrinum? Jú, eitt trillunt 0. Og tað var hon í 1998, 1999, 2000 og 2001.

Hvat skal man so hugsa um landsstýrismannin í fullveldismannin, tá hann skrivar: ”Hetta ber nústani til at gera nakað veruliga

Raðfestingin av miðfyrisitingini, mió. kr.

<u>1997</u>	<u>1998</u>	<u>1999</u>	<u>2000</u>	<u>2001</u>	<u>vøkstur 1997-2001</u>
30,3	32,2	48,3	52,8	60,1	98 %

við nú, tí at búskaparpolitikkurin hevur verið so miðvisur. Vit kunnu nú sum heild fáa trivnað, áráði og nógv størri samstarv at blóma í okkara almanna- og heilsuverki...”??? Er hetta ikki at spotta fólk upp í teirra opna andlit?

Men miðfyrisitingin hevur aldri havt betri dagar...

Nei, ikki finna vit tann stóra og blómandi trivnaðin í okkara almanna- og heilsuverki. Men tað má so avgjørt vera í miðfyrisitingini, at trivnaðurin blómar, so sum henda fullveldis-samgongan hevur hjúklað um hana í síni stjórnartíð. Tí soleiðis hevur samgongan raðfest hesa miðfyrisitingina, hægri og hægri, ár eftir ár:

sí talvu niðast í greinini!

Miðfyrisitingin er Løg-mansskrivstovan (sum umframt løgmann eisini hysir vara-) og stýrini: Fíggjar-, Fiski-, Vinnu-, Olju-, Menta-, Almanna- og heilsumálastýrið.

”Talan er um eina sanna kollvelting í raðfestingunum á figgjarlógini”, skriv-aði landsstýrismaðurin í fullveldismálum. Tó haldi eg ikki at tað var hendan ovurraðfestingin av miðfyrisitingini, hann hugsaði um.

Henda samgongan hevur ikki røkt sínar mest einfaldu sosialu skyldur. Hennara tíð er farin, og størsta gagn hon kann gera landi og fólki, er at viðurkenna sitt fallitt og fara frá sum skjótast.

vikuna og ganga við lív og sál upp í ítrottin.

Minsta krav til hvønn FM kappróður má vera:

1. At nýttir verða tveir fastir startir á hvørjari FM stevnu. Ein fastur startur skal liggja á 1000 metrum

og ein startur á 1500 metr-um, áðrenn bátararnir koma á róðræðiki.
Hetta miseydnaðist og førði til, at tað tók næstan fyra tímar at avgreiða kappróðurin á varmakeldu.

Á jóansøku tók tað tveir tímar at avgreiða róðarnar. Avrikið í Fuglafirði leygardagin er serliga ein háðan ímóti okkara róðrarfólki. Síggi fyri mær manningina á einum 10 mannafari koma rennandi

Vagnur Michelsen

Leygardagin var kapp-róður á Fuglafirði. Og høvdu persónarnir, sum stóðu fyri starvinum verið til roynd í at leggja út startinar og starta kapp-róðrabátar, so høvdu viðkomandi ikki fingið »húgvuna« henda dagin. Tí avrikið í Fuglafirði leygar-dagin var út av lagi vána-ligt, ella rættari sagt pínligt. 03 í karakteri fyri at leggja út fasta startin er hóskiligt. Tað gongur ikki at geva streyminum skyldina, tí rák hevur allar tíðir verið mill-student-, HF- ella HH-húgvum. Tey hava staðið eina roynd og fingið prógv.